

4. Кооперативний і приватницький світогляди // Торговля і Промисл. – 1936. – 15 листопада. – Ч. 22. – С. 5.
5. В огні публічної дискусії. Корреферат ред. В. Нестеровича до реферату сен. О. Луцького "Кооперативний і приватницький світогляди" // Торговля і Промисл. – 1936. – 1 грудня. – Ч. 23. – С. 7.
6. Несторович В. При зміні року // Торговля і Промисл. – 1937. – 1 січня. – Ч. 1. – С. 1-2.
7. "Вільна рука". Декілька інформацій про одну конференцію і її дивні відгуки // Торговля і Промисл. – 1937. – 1 січня. – Ч. 1. – С. 2.
8. На терені нашої кооперації. Дискусія про приватників на з'їзді Окружних Союзів Кооператив у Львові // Торговля і Промисл. – 1936. – 15 жовтня. – Ч. 20. – С. 3.
9. Кооперативна Республіка. – 1936. – Грудень. – Ч. 12. – С. 39.
10. Нестерович В. Годі мовчати! Фатальне непорозуміння // Торговля і Промисл. – 1936. – 1 липня. – Ч. 13. – С. 1-2.
11. Діло. – 1938. – Ч. 127. – С. 3.
12. Діло. – 1938. – Ч. 128. – С. 2.
13. Кооперативна Республіка. – 1936. – Серпень.
14. Луцький О. Вільність і тверда влада // Господарсько-Кооперативний Часопис. – 1936. – Ч. 25. – С. 15.
15. Коберський К. Справді годі мовчати! // Кооперативна Республіка. – 1936. – Вересень. – С. 10-11.
16. Нестерович В. Каламучення води // Торговля і Промисл. – 1935. – 1 лютого. – Ч. 3. – С. 1-2.
17. Нестерович В. Більше доброї волі // Торговля і Промисл. – 1936. – 1 жовтня. – Ч. 19. – С. 4.
18. Луцький О. Радимо спам'ятатися // Господарсько-Кооперативний Часопис. – 1938. – 8 травня. – Ч. 19. – С. 1-2.
19. Нестерович В. Спростування // Господарсько-Кооперативний Часопис. – 1938. – 19 червня. – Ч. 25. – С. 1.
20. Рам'я об рам'я // Торговля і Промисл. – 1938. – 15 травня. – Ч. 10. – С. 1-2.
21. Білозерський О. Димарівка живе. Сучасна повість. – Львів, 1938. – 205 с.
22. Хто такий П. Гаврилко? // Торговля і Промисл. – 1937. – 15 червня. – Ч. 12. – С. 6.
23. Гаврилко А. Сильні люди. – Львів, 1937. – С. 2-22.
24. Маняцтво чи погоня за сензаціями? Новий подвиг п. А. Гаврилка "Сильні люди" // Торговля і Промисл. – 1937. – 15 травня. – Ч. 10. – С. 3.
25. Новий час. – 1937. – 22 травня. – С. 1.
26. Гасло до економічного здвигу чи розвалу // Новий час. – 1935. – 23 січня. – С. 2-3.
27. Нигрицький Л. Нові видання // Літературно-науковий додаток "Нового часу". – 1938. – 11 квітня. – Ч. 14. – С. 4.
28. Кооперативна гістерія // Торговля і Промисл. – 1935. – 15 травня. – Ч. 10. – С. 3.
29. На терені міст // Торговля і Промисл. – 1936. – 1 серпня. – Ч. 15. – С. 1.
30. Книш З. Приватне купецтво в Стрийщині // Господарсько-Кооперативний Часопис. – 1937. – 21 лютого. – Ч. 8. – С. 9.
31. У світлі цифр // Торговля і Промисл. – 1937. – 1 березня. – Ч. 5. – С. 1-2.
32. Українське купецтво і продаж алькоголю // Торговля і Промисл. – 1937. – 1 червня. – Ч. 11. – С. 1-2.
33. Наше сільське купецтво // Господарсько-Кооперативний Часопис. – 1937. – 26 грудня. – Ч. 51. – С. 2-3.
34. Дроздовський В. "Паразити" // Торговля і Промисл. – 1938. – 15 лютого. – Ч. 4. – С. 4.
35. Жиди в торгівлі // Торговля і Промисл. – 1935. – 15 жовтня. – Ч. 20. – С. 2.
36. Мій один день // Торговля і Промисл. – 1936. – 1 червня. – Ч. 11. – С. 4.
37. Нестерович В. Приватники і кооператори на сільському ґрунті // Торговля і Промисл. – 1936. – 15 жовтня. – Ч. 20. – С. 5.
38. Нестерович В. В атмосфері ворожнечі // Торговля і Промисл. – 1938. – 1 вересня. – Ч. 17. – С. 1.

Августин Р.Р. Український мировозренческо-економічний дискурс в Галиції в міжвоєнний період

Обозначена суть мировозренческой дискусии, которая разгорелась между украинскими частниками и кооперации в Галиции в междувоенный период. Утверждается, что доминанта социального в доктрине кооператизма и доминанта индивиду-

ального в либеральной доктрине частника должны взаимодополнять друг друга в деле формирования государственно нации. Указано, что опыт взаимоотношений между двумя направлениями национального хозяйственного движения имеет незаурядное значение как процесс поиска оптимальной экономической модели для украинского общества.

Ключевые слова: кооперация, частное предпринимательство, мировозренческо-экономический дискурс.

Augustin R.R. Ukrainian ideological and economic discourse in Galicia at the interwar period

The essence of the ideological discussion which was between Ukrainian owners of a private business and cooperation in Galicia at the interwar period is considered. The social dominant of cooperation doctrine and the individual dominant of liberal doctrine of private should supplement one another at the formation of state-nation. The experience of the relationship between two directions of national economic movement has critical as the finding of optimal economic model for the Ukrainian society.

Keywords: cooperation, private enterprise, ideological and economic discourse.

УДК 336.531.2:378

Аспір. І.І. Горін¹ – Львівська КА

ТЕНДЕНЦІ ПОТОЧНИХ І КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ВИЩІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ НА СУЧАСНОМУ РІВНІ

Розглянуто сучасний стан, проблеми та шляхи вирішення питання інвестування вищої освіти. Проведено аналіз поточних і капітальних витрат на прикладі трьох Львівських ВНЗ IV рівня акредитації. Подано рекомендації щодо зменшення інвестиційних ризиків, покращення інвестиційної привабливості та вдосконалення фінансового менеджменту.

Ключові слова: інвестиції, поточні витрати, капітальні витрати, капіталовкладення, ризик, ресурси, інвестиційна привабливість, фінансовий менеджмент.

Вступ. Запорукою сталого економічного розвитку України є інвестиції в освіту, науку, охорону здоров'я, мотивацію праці, тобто в ті пріоритетні сфери життєдіяльності суспільства, де формується людський капітал. Під інвестиціями в освіту ми розуміємо фінансові, майнові, інтелектуальні та інші ресурси, які сприяють розвитку освіти та підвищенню її конкурентоспроможності, а відтак і конкурентоспроможності нашої держави.

У сучасних умовах інвестором освіти є не тільки держава, інвесторами виступають фізичні особи (батьки або ж сам студент, який може оплатити навчання). Є випадки, коли інвесторами освіти виступають юридичні особи (підприємства, які скеровують на навчання студентів; спонсори). З сукупності цих інвестицій складається економіка вищої освіти. Освіта потребує великих капіталовкладень і всі розвинені країни світу не заощаджують на інвестиціях в освіту.

Огляд літературних джерел. Питання важливості інвестування освітньої галузі розглянуто у працях таких науковців, як: Т. Боголіб [1], І. Галай [2], Г. Герасименко [3], Т. Норкіна, З. Скарбун, Н. Тарханова [5], І. Плахотна [6] та інші. Ідеї цих авторів підтверджують той факт, що інвестиції в

¹ Наук. керівник: проф. О.Г. Біла, канд. екон. наук – Львівська КА

освіту є головним, найбільш поширеним напрямом інвестицій в людський капітал, основою розвитку України. Проте, зважаючи на інвестиційні проблеми ВНЗ, можна констатувати, що інвестицій в освіту є недостатньо, а наявні дослідження в цьому напрямі потребують подальшого поглиблення.

Поточні і капітальні інвестиції на прикладі ЛКА, ЛНУ ім. Івана Франка та НЛТУ України. В сучасних умовах важливу роль відіграють інвестиції в освіту, розвиток інформаційних технологій, фундаментальні і прикладні дослідження, науково-технічні розробки. Незважаючи на те, що, порівняно з 90-ми роками, зросла частка інвестицій з позабюджетних джерел, основним інвестором державних ВНЗ все ж таки продовжує залишатися держава, частка витрат якої теж продовжує зростати. Основною причиною зростання витрат держави є потреба впровадження нових технологій в освітній процес, знос основних засобів, оновлення бібліотечного фонду. Але темпи росту інвестицій є недостатніми і не відповідають вимогам часу. Тому питання пошуку перспективних форм інвестицій в освітній ресурс є вельми актуальними. Варто зазначити, що потенційні роботодавці ще мало задіяні в процесі інвестування вищої освіти і формуванні замовлення на підготовку потрібних фахівців. Вузи також здебільшого випускають фахівців за тими напрямками, які престижні серед абітурієнтів і їх сімей і не підкріплені ринковим попитом, що не сприяє росту інвестиційних ресурсів. Поточні видатки (видатки на оплату праці; нарахування на заробітну плату; придбання товарів і послуг; на відрядження; оплата комунальних послуг та енергоносіїв; дослідження і розробки; субсидії та поточні трансферти) на цей час становлять основну частку інвестицій. Водночас, частка капітальних інвестицій (придбання основного капіталу, зокрема придбання обладнання і предметів довготермінового користування, капітальне будівництво, капітальний ремонт, реконструкція та реставрація) мають тенденцію до зниження.

Поточні і капітальні видатки ЛКА, ЛНУ ім. Івана Франка та НЛТУ України зображено в табл. 1 і 2.

У Львівському національному університеті ім. Івана Франка майже ідентична ситуація. Загальні видатки зростають, зокрема і поточні. Поточні видатки у 2011 р., порівняно з 2008 р., зросли на 42,5 %. А ось капітальні видатки у 2009-2011 рр. відсутні.

У Національному лісотехнічному університеті України все стабільно: загальні видатки зростають, зокрема і поточні, і капітальні. Поточні видатки у 2011 р. порівняно з 2009 р., зросли на 4113,1 тис. грн або на 34,3 %, капітальні на 129,9 %, це більше ніж у два рази. Позитивним є те, що зростають постійно капітальні видатки, кожного року здійснюється придбання обладнання і предметів довготермінового користування, а також здійснюється капітальний ремонт основних фондів та інших об'єктів.

З даних табл. 2 видно, що у Львівській комерційній академії видатки зросли у 2011 р., порівняно з 2008 р., на 9464,3 тис. грн. або на 27,5 %, зокрема збільшилися видатки на заробітну плату на 23,7 %, нарахування на з/п – 24,3 %, видатки на придбання товарів і послуг – 41,0 %, видатки на відрядження – 53,1 %, оплата комунальних послуг – 89,8 %, поточні трансферти

населенню (стипендії) – 22,6 %, видатки на дослідження і розробки державного (регіонального) значення майже незмінні.

Табл. Фактичні видатки ЛКА, ЛНУ ім. Івана Франка, НЛТУ України (станом на 31.12. в тис. грн.)

Найменування витрат	Роки									
	2008		2009		2010		2011		2011 р. у % до 2008 р.	
	сума	частка, %	сума	частка, %	сума	частка, %	сума	частка, %		
ЛКА										
Поточні видатки	33118,3	96,0	38822,2	95,8	42173,1	96,0	42961,3	97,8		129,7
Капітальні видатки	1360,2	4,0	1708,9	4,2	1764,4	4,0	981,6	2,2		72,2
Всього	34478,5	100,0	40531,1	100,0	43937,5	100,0	43942,9	100,0		127,5
ЛНУ ім. Івана Франка										
Поточні видатки	118785,1	95,0	146553,0	100,0	167776,0	100,0	169222,5	100,0		142,5
Капітальні видатки	6310,0	5,0	–	–	–	–	–	–		–
Всього	125095,1	100,0	145553,0	100,0	167776,0	100,0	169222,5	100,0		135,3
НЛТУ України										
Поточні видатки	–	–	12004,5	97,7	12730,5	95,6	16117,6	96,2		–
Капітальні видатки	–	–	277,6	2,3	579,6	4,4	638,2	3,8		–
Всього	–	–	12282,1	100,0	13310,1	100,0	16755,8	100,0		–

Джерело: Кошториси витрат ЛКА, Звіти про надходження та використання коштів загального фонду ЛНУ ім. Івана Франка (Ф-2 д), Звіти про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги НЛТУ України (Ф№4-1 р) З даних табл. 1 можна простежити таку динаміку: у Львівській комерційній академії з кожним роком зростають загальні видатки. Поточні видатки мають сталу тенденцію росту і у 2011 р. проти 2008 р. вони зросли на 29,7 %. Капітальні видатки до 2010 р. мають тенденцію росту, але у 2011 р. вони скоротилися майже вдвічі, а порівняно з 2008 р., – на 27,8 %. Тобто ЛКА у 2011 р., порівняно з 2010 р., на 782,8 тис. грн менше придбано обладнання і предметів довготермінового користування. Капітальний ремонт, реконструкцію і реставрацію основних фондів здійснювали в 2008 році.

У Львівському національному університеті ім. Івана Франка видатки з кожним роком зростають. У 2011 р. видатки, порівняно з 2008 р., зрости на 35,3 %, зокрема збільшилися видатки на заробітну плату – 35,0 %, нарахування на з/п – 34,2 %, придбання товарів і послуг – 326,5 % більш як у 4 рази, витрати на стипендії – 59,4 %. Стрімко скоротилися видатки на комунальні послуги у 2011 р. проти 2008 р. – на 43,5 %.

Табл. 2. Структура поточних інвестицій ЛКА, ЛНУ ім. Івана Франка та НЛТУ України (станом на 31.12. в тис. грн.)

Поточні видатки	Роки								Відхилення 2011 р. до 2008 р.	
	2008		2009		2010		2011		2011 р. до 2008 р.	
	сума	%	сума	%	сума	%	сума	%	сума	%
ЛКА										
Заробітна плата	18656,7	54,0	20465,3	50,5	21898,0	49,8	23073,8	52,5	4417,1	123,7
Нарахування на заробітну плату	6638,9	19,3	7325,0	18,1	7819,6	17,8	8252,1	18,7	1613,2	124,3
Придбання товарів і послуг	3110,2	9,0	4516,4	11,2	5305,6	12,1	4383,8	10,0	1273,6	141,0

Видатки на відрядження	275,4	0,8	242,4	0,6	353,4	0,8	421,8	1,0	146,4	153,1
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	2099,5	6,1	3080,8	7,6	3761,5	8,6	3984,8	9,1	1885,3	189,8
Дослідження і розробки	94,8	0,3	68,2	0,2	61,1	0,1	95,0	0,2	0,2	100,3
Субсидії і поточні трансферти	2242,8	6,5	3124,0	7,6	2973,8	6,8	2749,9	6,3	507,1	122,6
Всього	34478,5	100	40531,1	100	43937,5	100	43942,8	100	9464,3	127,5
ЛНУ ім. Івана Франка										
Заробітна плата	50351,0	40,3	57465,1	39,2	62498,1	37,3	67937,5	40,1	17586,5	135,0
Нарахування на заробітну плату	18227,3	14,6	20848,3	14,2	22664,1	13,5	24469,0	14,5	6241,7	134,2
Придбання товарів і послуг	296,1	0,2	550,8	0,4	916,2	0,5	1262,9	0,7	966,8	426,5
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	3876,0	3,1	6020,7	4,1	7599,5	4,5	2187,9	1,3	-1688,1	56,5
Субсидії і поточні трансферти	46034,6	36,8	61668,1	42,1	74098,2	44,2	73365,2	43,4	27330,6	159,4
Всього	125095,1	100	146553,0	100	167776,1	100	169222,5	100	44127,4	135,3
НЛТУ України*										
Заробітна плата	-	-	4868,6	39,7	5555,8	41,7	5857,6	35,0	989,0	120,3
Нарахування на заробітну плату	-	-	1834,6	14,9	2088,5	15,7	2252,1	13,4	417,5	122,8
Придбання товарів і послуг	-	-	3135,4	25,5	3534,9	26,6	4758,1	28,4	1622,7	151,8
Видатки на відрядження	-	-	294,2	2,4	307,2	2,3	285,9	1,7	-8,3	97,2
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	-	-	1871,7	15,2	1243,3	9,3	2957,6	17,7	1085,9	158,0
Дослідження і розробки	-	-	-	-	0,8	-	6,3	-	-	-
Всього	-	-	12282,2	100	13310,1	100	16755,8	100	4473,6	136,4

Примітка: * Відхилення 2011 до 2009 р.

Джерело: Кошториси витрат ЛКА, Звіти про надходження та використання коштів загального фонду ЛНУ ім. Івана Франка (Ф-2 д), Звіти про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги НЛТУ України (Ф№4-1 р) у НЛТУ України видатки також зросли у 2011 р. проти 2008 р. на 36,4 %, зокрема зросли видатки на заробітну плату на 20,3 %, нарахування на з/п – 22,8 %, придбання товарів і послуг – 51,8 %, оплата комунальних послуг – 58,0 %. А ось видатки на відрядження зменшилися на 2,8 %. Позитивним є збільшення видатків на дослідження і розробки державного (регіонального) значення. Структуру поточних витрат ЛКА, ЛНУ ім. Івана Франка, НЛТУ України зображено на рис. 1, 2, 3.

Рис. 1. Структура поточних витрат ЛКА за 2008-2011 рр.

З рис. 1 видно, що різночасних змін у структурі поточних витрат не було. Витрати на оплату комунальних послуг з кожним роком зростають, витрати

на заробітну плату і нарахування на неї з кожним роком зменшуються через зменшення кількості викладачів і обслуговуючого персоналу.

Рис. 2. Структура поточних витрат ЛНУ ім. Івана Франка за 2008-2011 рр.

З рис. 2 видно, що структура поточних витрат без значних змін: дещо скоротилися витрати на заробітну плату та нарахування на неї, істотно скоротилися витрати на оплату комунальних послуг та зросли витрати на субсидії та поточні трансферти.

Рис. 3. Структура поточних витрат НЛТУ України за 2009-2011 рр.

З рис. 3 видно, що структура поточних витрат у НЛТУ України за аналізований період дещо змінилась. Скоротилися витрати на заробітну плату та, відповідно, нарахувань на неї, а також видатки на відрядження. Зросли видатки на придбання товарів і послуг та видатки на оплату комунальних послуг. У середньому по країнах ОЕСР (2005 р.) у вищій освіті частка капітальних витрат становить 10 %, поточних – 90 %, з них 68 % на оплату праці.

Якщо порівнювати частку капітальних і поточних витрат станом на 2011 р. у ЛКА вона становить 97,8 : 2,2 %; у ЛНУ ім. Івана Франка – 100 : 0 %; у НЛТУ України – 96,2 : 3,8 %. Оцінивши стан інвестицій досліджуваних трьох Львівських ВНЗ IV рівня акредитації, зазначимо, що капітальні інвестиції займають найбільшу питому вагу у НЛТУ України. Хоча кожний навчальний заклад має більше коштів спрямовувати на капітальні видатки і довести їх частку хоча б до 5 %, а в майбутньому до 10 %. Важливою причиною нестачі коштів на капітальні інвестиції є демографічна ситуація. Щорічно зменшується кількість випускників шкіл, набір студентів і надходження коштів на утримання ВНЗ, внаслідок чого не вистачає коштів не лише на капітальні інвестиції, а й на інвестування поточних витрат. Набір студентів у 2011 р., порівняно з 2010 р., зменшився, але у зв'язку із скороченням

набору потреба у розширенні матеріально-технічної бази також зменшилась. Досліджувані вузи мають достатню матеріально-технічну базу для підготовки студентів.

У майбутньому ВНЗ мають постійно дбати про збільшення інвестицій для оновлення матеріально-технічної бази: здійснювати ремонт, реставрацію, реконструкцію основних фондів та інших об'єктів (їдальня, гуртожитки, медичні кабінети, спортзали, бази відпочинку і т. ін.); здійснювати придбання комп'ютерів, комп'ютерної техніки, оргтехніки та електрообчислювальної техніки; забезпечити комп'ютерні класи доступом до мережі Інтернет, використання мультимедійних технологій, конструктори проекту, системи віртуальної реальності та інше; закуповувати пакети програм; забезпечити бібліотеку сучасним комп'ютерним обладнанням (електронний каталог, Інтернет тощо); оновлювати бібліотечні фонди.

Поточні видатки повинні мати трохи меншу частку від загальних витрат, 90-95 % не більше. Тому розподіл видатків має бути чітким і відповідати реальним потребам навчального закладу.

Держава повинна приділити належну увагу інвестиціям в освіту, оскільки від неї залежить економічний розвиток України.

Висновки. Шляхи збільшення грошових надходжень:

1. Вищим навчальним закладам необхідно переглянути структуру напрямів підготовки фахівців і наблизити її до потреб ринку, що дасть змогу зацікавити роботодавців в інвестуванні ВНЗ відповідно до замовлень.
2. Вузи повинні вишукувати внутрішні джерела економії коштів та додаткові джерела надходження за рахунок виконання науково-дослідних робіт на замовлення суб'єктів господарювання.
3. Держава повинна збільшити асигнування на капітальні інвестиції для державних і недержавних ВНЗ, оскільки всі вони здійснюють підготовку фахівців насамперед для національної економіки, оскільки підтримка і збільшення інвестицій у вищу освіту – це перший крок до вирішення питань економічного, політичного, соціального та іншого характеру.

Література

1. Боголіб Т.М. Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в трансформаційний період : монографія / Т.М. Боголіб. – К. : Вид-во "Міленіум", 2006. – 506 с.
2. Галай І.Є. Ефективність інвестицій в освіту / І.Є. Галай. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/62204.doc.htm.
3. Герасименко Г.В. Інвестиції в освіту як напрям управління якістю людських ресурсів в Україні / Г.В. Герасименко. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.library.kpi.kharkov.ua>.
4. Економіка вищої освіти України: тенденції та механізм розвитку / за заг. ред. В.П. Андрущенка. – К. : Вид-во "Пед. Преса", 2006. – 208 с.
5. Норкіна Т.П. Інвестиції в освіту як фактор розвитку людського капіталу / Т.П. Норкіна, З.О. Скарбун, Н.О. Тарханова // Економіка будівництва і міського господарства. – 2008. – Т. 4, № 4. – С. 211-218.
6. Плахотна І.С. Інвестиції у вищу освіту в Україні: загальний стан та шляхи вдосконалення / І.С. Плахотна, О.Б. Царенко. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.rusnauka.com/33_DWS_2010/33DWS2010/Economics/73923.doc.htm.

Горин И.И. Тенденции текущих и капитальных инвестиции в вузах на современном уровне

Рассмотрены современное состояние, проблемы и пути решения вопроса инвестирования высшего образования. Проведен анализ текущих и капитальных расходов на примере трех львовских вузов IV уровня аккредитации. Даны рекомендации по уменьшению инвестиционных рисков, улучшению инвестиционной привлекательности и совершенствованию финансового менеджмента.

Ключевые слова: инвестиции, текущие расходы, капитальные затраты, капиталовложения, риск, ресурсы, инвестиционная привлекательность, финансовый менеджмент.

Horin I.I. Tendency of current and capital investments at universities today

The contemporary situation, problems and possible ways for solution the problem of investment in higher education are considered. The current and capital expenditures for example of three universities IV level of accreditation in Lviv are analysed. The recommendations to reduce investment risks, investment attractiveness and perfection of financial management are presented.

Keywords: the investments, current and capital expenditures, an investment, a risk, the resources, investment attractiveness, financial management.